

Dnro SUPO
408/01.04.01.00/2020Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite : Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö

HE 1/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi turvallisuusselvityslain ja ilmailulain 101 §:n muuttamisesta

Suojelupoliisi esittää pyydettyä lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Kansallisen turvallisuuden toimintaympäristö on Suomessa ja laajemminkin viime vuosien aikana muuttunut huonompaan suuntaan. Muutoksen johdosta siviili-ilmailun turvaamisesta annetun lainsäädännön ja yhteisten sääntöjen soveltamiskomiteassa on valmisteltu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/103, myöhemmin muutosasetus. Suomi on pitänyt valmistelutyössä ehdotettuja taustantarkastusvaatimuksia tarpeellisina, jotta pystytään tehokkaasti parantamaan koko unionin tasolla valmiuksia vastata ilmailun turvallisuutta vaarantavaan toimintaan, erityisesti sisäpiiriuhan osalta. EU-asetuksen käytännön toimeenpanon on katsottu edellyttävän muutoksia etenkin turvallisuusselvityslakiin. Turvallisuusselvityslain mukaan Suojelupoliisi on ilmailualalla toimivaltainen viranomainen turvallisuusselvityksissä.

Hallituksen esityksestä

Hallituksen esityksessä on neljä pääkohtaa: perusmuotoisten turvallisuusselvitysten käyttöalan laajennus turvallisuuskriittisiin tehtäviin lentokentillä ja tehtäviin, joissa saa itsenäisen pääsyn lentokenttien turvalvotuille alueille, suppeiden turvallisuusselvitysten käyttöalan laajentuminen eräisiin muihin turvallisuustehtäviin ja eräisiin muihin lentoturvallisuuteen mahdollisesti vaikuttaviin tehtäviin, tiedustelu- ja rikostiedustelutietoihin kohdistuva nuhteettomuusseurannan käyttöönotto edellä määritellyissä perusmuotoisissa turvallisuusselvityksissä sekä lentoaseman pitäjän oikeus hakea tiettyjä turvallisuusselvityksiä ja luovuttaa niistä saatavia tietoja selvityksen kohteen varsinaiselle työnantajalle sekä Liikenne- ja viestintävirastolle.

Kokonaisuudessaan hallituksen esityksen voidaan katsoa parantavan mahdollisuuksia estää ennalta kansallista turvallisuutta vaarantavia tekoja siviili-ilmailussa. Hallituksen esitys myös täyttää muutosasetuksen vaatimukset.

Esitetyt muutokset ovat turvallisuusselvitysmenettelyn osalta merkittäviä monella tapaa. Määrällisesti esitys toisi Suojelupoliisin turvallisuusselvitysten piiriin arviolta 9 500 kokonaan uutta suppeaa turvallisuusselvitystä, kun Suojelupoliisi on nyt tehnyt niitä vuosittain noin 35 000 kappaletta. Toimivaltaista viranomaista enemmän työllistävien perusmuotoisten turvallisuusselvitysten piiriin siirtyisi noin 15 000 - 20 000 suppeaa turvallisuusselvitystä.

Merkittävä laadullinen muutos, joka myös parantaisi turvallisuusselvitysten vaikuttavuutta, on nuhteettomuusseurannan ulottaminen erilaisiin tiedustelutietoihin.

Uusien tehtävien hoitaminen edellyttää maksimissaan noin 20 henkilötyövuoden lisäresursointia pelkästään Suojelupoliisille ja uutta tietojärjestelmää tai sen osaa nuhteettomuusseurannan tehokasta hoitamista varten. Turvallisuusselvitysmenettelyn sujuvuuden ja kohtuullisten vasteaikojen mahdollistamiseksi Suojelupoliisi pitää perusteltuna Keskusrikospoliisin esittämiä, kehykseen vaikuttavia resurssitarpeita.

Edellä mainittu huomioiden täytäntöönpanoaikataulua voidaan pitää vaativana. Suojelupoliisi on omalta osaltaan ryhtynyt ennakkollisesti sellaisiin toimenpiteisiin, joihin ilman lainsäädäntömuutosta voidaan ryhtyä, jotta muutosasetuksen täytäntöönpano ei vaarannu.

Erikseen on syytä huomioida, että hallituksen esitys johtaa turvallisuusselvitysmenettelyssä merkittävään epäjohtamukaisuuteen tiedustelutietoihin ulottuvassa nuhteettomuuden seurannassa. Esitys johtaa tilanteeseen, jossa lentokentän turva-alueella itsenäisesti liikkuva henkilö on laajemmassa nuhteettomuusseurannassa kuin esimerkiksi kansallisen turvallisuuden kannalta huomattavasti kriittisemmässä tehtävässä toimiva henkilö, josta on tehty laaja turvallisuusselvitys. Lisäksi tiedustelutietoihin liittyvää nuhteettomuusseurantaa varten on rakennettava oma tietojärjestelmänsä. Nämä ilmailualan perusmuotoiset turvallisuusselvitykset tulevat olemaan siten hakijoille kalliimpia kuin muut perusmuotoiset turvallisuusselvitykset, koska niihin kohdistuvia kustannuksia ei voida jakaa kaikkien perusmuotoisten turvallisuusselvitysten kesken.

Suojelupoliisiin hyväksyy perustelut, joiden johdosta tiedustelutietojen nuhteettomuuden seurantaa kaikkien perusmuotoisten turvallisuusselvitysten ja laajojen turvallisuusselvitysten osalta ei voitu ottaa käsillä olevaan hallituksen esitykseen, mutta pitää hyvin perusteltuna, että tämä epäkohta voitaisiin huomioida myöhemmässä turvallisuusselvityslainsäädännön uudistamisessa mahdollisimman pikaisesti.

Osastopäällikkö

Ilkka Hanski